

Heyecan Arayışının Yaşam Doymu ile Proaktif Kişilik Arasındaki İlişkide Baskıcı Etkisi

Suppression Effect of Sensation Seeking in the relationship between the Proactivity Personality and Life Satisfaction

Eyüp ÇELİK*
Saranda RABA**

Öz: Bu çalışmada heyecan arayışının proaktif kişilik ile yaşam doymu arasındaki ilişkide baskıcı etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri 562 (392'si kadın, 156'sı erkek) üniversite öğrencisinden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak Heyecan Arayışı Ölçeği, Proaktivite Ölçeği ve Yaşam Doymu Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın hipotezlerini test etmek için korelasyon ve aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucunda yaşam doymununun proaktif kişilik ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde ilişkili olmasına rağmen heyecan arayışı ile ilişkili olmadığı görülmüştür. Ayrıca, proaktif kişiliğin heyecan arayışı ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Aşamalı regresyon analizinin ikinci aşamasında, korelasyon analizi sonucuna göre yaşam doymu ile anlamlı düzeyde ilişkili olmayan heyecan arayışı değişkeninin eklenmesi proaktif kişiliğin yaşam doymunu yordama gücünü artırdığı görülmüştür. Proaktif kişiliğin yaşam doymunu yordama gücünün artması heyecan arayışının proaktif kişilik ile yaşam doymu arasındaki ilişkide klasik baskıcı etkisinin olduğuna işaret etmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular literatür bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Yaşam Doymu, Proaktif Kişilik, Heyecan Arayışı, Baskıcı Etki

Abstract: The aim of this study was to examine whether sensation seeking has a suppression effect in the relationship between proactive personality and life satisfaction. The Sensation Seeking Scale, Life Satisfaction Scale, and Proactive Personality Scale were administered to a sample of 562 students (156 males and 392 females) enrolled in Sakarya University. To examine the relationships between the variables, Pearson correlation coefficient was utilized. Regression analyses assessed whether sensation seeking suppresses the relationship between proactive personality and life satisfaction levels. The result of the correlation analyses demonstrated that life satisfaction correlated significantly and positively with proactive personality levels, whereas it did not correlate significantly with sensation seeking levels. Furthermore, proactive personality correlated significantly and positively with sensation seeking levels. Regression analyses showed that sensation seeking has suppression effect in the relationship between proactive personality and life satisfaction. Although sensation seeking is not related to life satisfaction, it suppresses irrelevant variance when it is added to the regression model.

Keywords: Life Satisfaction, Proactive Personality, Sensation Seeking, Suppression Effect

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, Sakarya. eyupcelik@sakarya.edu.tr

** MA, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Yüksek Lisans Programı, Sakarya. saranda.r1009@hotmail.com

Üniversite öğrencileri veya üniversiteye yeni başlayacak olan bireyler oldukça zor dönemlerden geçmektedirler. Meslek seçiminde yaşadıkları sıkıntılar, üniversite yılları boyunca birçoğunun ailelerinden ayrı kalacak olması ve hayatın sorumluluklarını tam anlamıyla üstlenecek olmaları onların sıkıntı yaşamalarına neden olabilir. Bu zorlanmalar ve sıkıntılı süreçler zaman zaman onların ruh sağlığının önemli göstergelerinden biri olduğu düşünülen yaşam doyumu düzeylerinin düşmesine sebep olabilir. Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarıyla negatif ya da pozitif açıdan ilişkili olabilecek değişkenlerin araştırılması oldukça önemlidir. Onların yaşam doyumlarını olumlu yönde etkileyebilecek değişkenlerin belirlenerek onların yaşam doyumlarının artırılmaya çalışılması onların yaşam motivasyonlarının artırarak üniversite eğitimi sürecinde karşılaşılabilecekleri güçlüklerle baş etmelerini kolaylaştırabilir. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları düzeyleri ile pozitif açıdan ilişkili olan değişkenlerin belirlenmesi onların özgüvenlerini, benlik saygılarını ve akademik motivasyonlarını olumlu açıdan etkileyebilecek değişkenlerin belirlenmesine yönelik çalışmaların yapılabilmesine de önemli katkılar sağlayabilir. Bu nedenle bu çalışmada proaktif kişilik ve heyecan arayışı ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiler incelenmeye çalışılmıştır.

Yaşam Doyumu

Yaşam doyumu kavramı, öznel iyi oluşun (subjective well-being) bilişsel bileşeni olduğu belirtilmekte ve bir bireyin kendi yaşamı hakkında sahip olduğu genel yargısı ve tüm yaşamını olumlu bir şekilde değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Diener, Emmons, Larsen & Griffin 1985). Yaşam doyumunda olduğu gibi öznel iyi oluş için de bireyin yaşamını olumlu bir şekilde değerlendirmesi gerektiği ifade edilmektedir (Diener & Seligman 2004). Bu bağlamda, alanyazında belirtildiği üzere ruh sağlığı için önemli bir faktör olan öznel iyi oluşun (örn., Keyes 2006) önemli belirleyicilerinden birinin de yaşam doyumu olduğu söylenebilir. Veenhoven (1996), yaşam doyumunu, bireyin yaşam kalitesinin, olumlu olarak gelişim göstermesi olarak tanımlamaktadır. Algılanan yaşam doyumunun yüksek olması, öznel iyi oluşun da yüksek olduğuna işaret ettiği savunulmaktadır (Diener & Suh 1997). Pavot ve Diener (1993), yaşam doyumunun bireyin kendi yaşamı hakkında değer biçmesine yol açtığını ve bireyin yaşam şartlarını algılama şeklini ortaya koyduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, yaşam doyumu bireyin şimdiki hayatında yaşadığı doyumu, yaşamını değiştirme isteğini, geçmişinden aldığı doyum düzeyini, gelecekte beklediği doyumu ve etrafındakilerin kendi yaşamı hakkındaki fikirlerini de kapsadığı düşünülmektedir (Diener, Lucas & Smith 1999).

Bailey ve Miller (1998) tarafından yapılan çalışmada yaşam doyumu yüksek olan üniversite öğrencilerinin daha fazla sorumluluk sahibi oldukları aile arkadaş veya romantik ilişkilerden daha fazla doyum aldıkları görülmüştür. Ayrıca üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarını inceleyen diğer çalışmalarda yaşam doyumu ile benlik saygıları (Lucas, Diener & Suh 1996; Yetim 2003; Yiğit 2010) ve öz-yeterlik düzeyleri (Coffman & Gilligan 2002) arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Diğer taraftan Gündoğar, Gül, Uskun, Demirci ve Keçeci (2007) tarafından yapılan çalışmada ise yaşam doyumunun depresyon, umutsuzluk, sürekli kaygı ile olumsuz ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca, heyecan arayışı ve proaktif kişilik özelliği de üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu ile ilişkili olabilir.

Heyecan Arayışı

Heyecan arayışı yeni durumları tecrübe edinmeye ve keşfetmeye dayalı cesaret olarak bilinmektedir (Zuckerman 2007). Heyecan arayan bireyler genellikle korku filmi izleme, ya da dağcılık gibi değişik heyecan verici etkinliklerde daha fazla bulunmayı tercih ederler (Stephenson & Southwell 2006). Heyecan arama farklı değişik ve yeni duygular yaşama ihtiyacını ve tecrübe

yaşamak maksadıyla risk alma eğilimini gösteren bireyleri tanımlar ve bir kişilik özelliği olarak bilinir (Gerra *et al.* 1999). Yapılan araştırmalarda heyecan arama eğilimi bireylerin genetik yapılarından kaynaklandığı görülmüştür (Çok & Beyaz 2004). Yenilik arayışı bireylerin çabuk öfkelenmelerine yol açar aynı zamanda bireylerin coşkulu, keşfedici, düzensiz ve meraklı olmalarına neden olur (Cloninger, Svrakic & Przybeck 1993).

Diğer taraftan yenilik arayışı düzeyi düşük olan bireylerin meraksız, sistematik, coşkusuz ve düzenli davranışlar da sergiledikleri belirtilmektedir (Cloninger, Svrakic & Przybeck 1993). Heyecan arama düzeylerinin erkeklerde kızlardan daha yüksek olduğu ve ergenlik döneminden arttığı, ergenlikten yetişkinliğe doğru ise heyecan arayışı düzeyinin düştüğü saptanmıştır (Zuckerman 1978). Heyecan arayışı düzeyi yüksek olan bireylerin daha agresif davranışlar sergiledikleri ve hızlı araba kullanma eğiliminde oldukları belirtilmektedir (Jonah, Thiessen & Au-Yeung 2001).

Literatür incelendiğinde, yetişkinler üzerinde yaşam doyumu ve heyecan arayışı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar olduğu görülmüştür (Oishi, Schimmack & Colcombe 2003; Stegman 2011). Oishi ve diğerleri (2003) tarafından yapılan araştırmada heyecan arayışının yaşam doyumu üzerinde doğrudan etki sağlamadığı görülmüştür. Stegman (2010) tarafından yapılan bir araştırmada ise heyecan arayışının alt boyutları olan şartlı refleksin yitimi ve sıkıntıya duyarlılık ile yaşam doyumu arasında negatif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan heyecan arayışı ile proaktif kişilik arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu iki değişken arasındaki ilişkilerin araştırılması alanyazına önemli katkılar sağlayabilir. Çünkü proaktivite bireylerin yaşamına olumlu katkılar sağlarken heyecan arayışı insanların yaşamlarını olumsuz etkileyen riskli davranışlar deneyimlemelerine sebep olabilir.

Proaktif Kişilik

Proaktif kişilik özelliğine sahip kişiler çevrelerinde bir değişim sağlamak için uğraşan ve bu değişime neden olacak bir etki yaratabilmek için harekete geçen bireyler olarak nitelenmektedirler (Baltaş 2002). Proaktif kişilik, karşılaşılan koşullar karşısında bireyin değişimi başlatabilme yeteneğine sahip olması olarak tanımlanmaktadır ve bu bireylerin değişim odaklı oldukları için buldukları ortamda kendi değerlerine uygun olmayan koşulları fark edip, yeni çevresel koşullar oluşturmaya çalıştıkları belirtilmektedir (Vianen & de Pater 2012). Proaktif bireyler bir vizyona sahiptirler, onlar hedeflerine ulaşabilmek için bir vizyon belirlerler ve bunun için çalışarak hayatlarının anlamını yaratırlar (Schwarzer 1999). Bateman ve Crant (1993) proaktif kişiliğin yapısını, kişiliğin dışadönüklük, başarı gereksinimi ve daha fazla öğrenim etkinliklerine katılma, bilinç, kişisel başarılar, liderlik becerilerini içeren davranışsal çıktılarla açıklar.

Proaktif kişilikte de motivasyonda olduğu gibi davranışsal eğilimlerin içten geldiği görülmektedir (Turner 2006). Proaktif kişiliğe sahip olan insanların çevrelerinde olup bitenleri kabullenmek yerine hamle yaparak durumu düzeltip kontrolleri altında tutmaya çalışırlar (Antonacopoulou 2000). Proaktif kişiler, kendi yaşamlarından sorumlu olduğunu, davranışlarının sebeplerini koşulların değil, kararlarının sağladığının farkındadır. Onlar için değerler duygularından önce gelir. Proaktif kişiliğin ilk özelliği koşullar uygun olmasa bile fırsatları keşfederek ve değerlendirmek üzere harekete geçerek, sorumluluk alması ve anlamlı bir değişim olana kadar hırsla devam etmesi olarak tanımlanır (Crant 2000).

Heyecan Arayışının Yaşam Doyumu İle Proaktif Kişilik Arasındaki İlişkide Baskıcı Etkisi

Yaşam doyumu ile proaktif kişilik arasındaki ilişkide heyecan arayışının baskıcı etkisi olabilir. Çünkü alanyazında yetişkinler üzerinde yapılan araştırmalar incelendiğinde heyecan arayışı ve (örn., Çelik & Turan 2016; Stegman 2010) ve proaktif kişiliğin (örn., Greguras & Diefendorff,

2010; Cunningham & de la Rosa, 2008) yaşam doyumu ile ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca, benlik saygısının yaşam doyumu (Giannakopoulos 1994; Stegman 2011), proaktif kişilik (Şahin 2006) ve heyecan arayışı (Baird 1981) ile pozitif açıdan ilişkili olduğu, depresyonun proaktif kişilik (Greenglass, Schwarzer & Taubert 1999; Pasikowski, Sek, Greenglass & Taubert 2002; Greenglass, Fiksenbaum & Eaton 2006; Greenglass 2006) ve heyecan arayışı (Carton, Jouvent & Widlocher 1992) ve yaşam doyumu (Lewinsohn Redner & Seeley 1991; Hong & Giannakopoulos 1994; Baruffol, Gisle & Corten 1995) ile negatif açıdan ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca, dışadönüklüğün heyecan arayışı (Aluja, Garcia & Garcia 2003), yaşam doyumu (Diener *et al.* 1999) ve proaktif kişilik (Bateman & Crant 1993) ile pozitif açıdan ilişkili olduğu belirtilmektedir. Hem proaktif kişilik hem de yaşam doyumu ile ilişkili olan benlik saygısının algılanan problem çözme düzeyleri ile pozitif açıdan ilişkili olduğu görülmektedir (Moos 1990; Kaya 1992). Bu bağlamda proaktivite düzeyi yüksek olan bireylerin benlik saygısı da yüksek olduğundan (Şahin 2006) ve benlik saygısı yüksek olan bireylerin problem çözme becerileri daha yüksek olduğundan (Moos 1990; Kaya 1992) proaktif kişilik özelliği üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu düzeylerini yordayabilir.

Alanyazında hem heyecan arayışı hem yaşam doyumu hem de proaktif kişilik ile ilişkisi araştırılan önemli faktörlerden biri de strestir. Smith, Ptacek ve Smoll (1992) tarafından yapılan araştırmada, stresli yaşam olaylarını heyecan arayışı düzeyleri yüksek olan bireylerin daha fazla tecrübe ettikleri bulunmuştur. Bir diğer araştırmaya göre de heyecan arayışı düzeyleri düşük olan bireylerin yüksek olan bireylere göre, yaşamlarındaki olayları daha stresli algıladıkları görülmüştür (Jorgensen & Johnson 1990). Diğer taraftan yapılan birkaç araştırmaya göre üniversite öğrencilerinin algılanan stres düzeylerinin yaşam doyumunu negatif açıdan yordadığı da görülmektedir (Hamarat *et al.* 2001; Matheny, Roque-Tovar & Curlette 2008). Özellikle, stres düzeyleri düşük olan üniversite öğrencilerinin yaşam doyumu düzeyleri yüksek olduğu görülmüştür (Coffman & Gilligan 2002; Extremera, Duran & Rey 2009). Bu bağlamda, proaktif kişilerin stres yaratan problemlerle mücadele etmek için çeşitli yöntemleri deneyerek stres düzeylerini düşürebileceği ve yaşam doyumlarını artırabileceği söylenebilir.

Bir durumla başa çıkmak ve daha iyi koşullar yaratmak proaktif davranışla doğrudan bağlantılıdır, bu davranışlar bireylerin performanslarını etkiler ve başarı elde etmelerini sağlar (Greenglass 2002). Bu araştırmalara dayanarak üniversite öğrencilerinin proaktif kişilik özellikleri sayesinde kendilerine daha iyi koşullar oluşturabildikleri için yaşam doyumu düzeylerinin proaktif kişilik özelliklerinden dolayı arttığı öngörülebilmektedir. Bu çerçevede heyecan arayışının proaktif kişilik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkideki baskıcı rolü proaktif kişiliğin yaşam doyumu yordama gücünü artırabilir. Bu nedenle bu araştırmada heyecan arayışının proaktif kişilik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide baskıcı etkisi incelenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırma ilişkisel tarama yöntemi ile yapılmıştır. İlişkisel tarama yöntemi ile bir değişkendeki durumun belirlenmesi ile diğer değişkendeki durumun kestirilmesinin mümkün olduğu belirtilmektedir (Karasar 2006). Bu bağlamda, bu araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılarak üniversite öğrencilerinin heyecan arayışı, proaktif kişilik ve yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu yaşları 18 ile 22 arasında değişen 562 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışma grubu cinsiyet dağılımı açısından incelendiğinde çalışma grubunun 392'sinin kadın, 156'sının erkek olduğu ve 10 öğrencinin de cinsiyetini belirtmediği görülmüştür.

tür. Çalışma grubuna katılacak bireylerin seçiminde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çünkü araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğinin yüksek olması doğru sonuçlara ulaşma olasılığının artırılabilmesi için araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireylerden toplanması oldukça önemlidir. Verilerin gönüllü olarak araştırmaya katılan katılımcılardan toplanmasına olanak sağlayan etkili örnekleme yöntemlerinden birinin uygun örnekleme yöntemi olduğu belirtilmektedir (Creswell, 2002). Bu nedenle bu araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiş öğrencilerden oluşturulmuştur.

Yaşam Doyumu Ölçeği

Diener vd. (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği, bireylerin yaşamlarından aldıkları doyumunu belirlemek amacıyla geliştirilmiş, 5 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçme aracıdır. Likert tipi derecelendirmeye sahip ölçekte “hiç uygun değil” ile “çok uygun” arasında değişmek üzere 1’den 7’ye kadar seçenekler bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Köker (1991) ve Durak, Şenol Durak ve Gençöz (2010), tarafından yapılmıştır. Köker (1991) tarafından yapılan çalışmada ölçeğin güvenilirlik çalışmaları sonucunda; test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .85, madde-test korelasyonları ise .71 ile .80 arasında hesaplanmıştır. Durak vd. (2010) tarafından yapılan çalışmada ise ölçeğin güvenilirlik katsayısının .81 olduğu saptanmıştır, ayrıca ölçeğin geçerliğini belirlemek için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri ($\chi^2/df= 2.026$, $IFI= .99$, $TLI= .98$, $CFI= .99$ ve $RMSEA= .43$) olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 35’tir. Ölçekten alınan yüksek puan yaşam doyumunu derecesinin yüksekliğini, alınan düşük puan da yaşam doyumunu derecesinin düşüklüğünü göstermektedir.

Heyecan Arayışı Ölçeği

Ölçek Hoyle, Stephenson, Palmgreen, Lorch ve Donohew (2002) tarafından geliştirilmiş ve Çelik ve Turan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 5’li Likert tipi (1= kesinlikle katılmıyorum, 5= tamamen katılıyorum) sekiz maddeden oluşan ölçeğin Türkçe versiyonu tek boyutludur ve ters kodlanan maddesi bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar heyecan arayışı düzeyinin yüksek olduğunu, düşük puanlar ise heyecan arayışı düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanmasının yapıldığı çalışmada ölçeğin güvenilirlik katsayısının .79 olduğu saptanmıştır, ayrıca ölçeğin geçerliğini belirlemek için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri ($\chi^2/sd = 4.46$, $RMSEA = .07$, $GFI = .96$, $CFI = .94$, $IFI = .94$, $NFI = .93$, $AGFI = .93$ ve $NNFI = .91$) kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur. Ölçeğin madde-test korelasyonlarının ise .22 ile .59 arasında sıralandığı görülmüştür.

Proaktivite Ölçeği

Claes, Beheydt & Lemmens (2005) tarafından geliştirilen Proaktivite Ölçeği, 10 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçme aracıdır. Likert tipi derecelendirmeye sahip ölçekte “kesinlikle katılmıyorum” ile “kesinlikle katılıyorum” arasında değişmek üzere 1’den 7’ye kadar seçenekler bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Akın ve Arıcı (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayısının .86 olduğu saptanmıştır, ayrıca ölçeğin geçerliğini belirlemek için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri; $\chi^2=47.91$, $N=332$, $sd=29$, $RMSEA=.044$, $NFI=.99$, $CFI=.99$, $IFI=.99$, $RFI=.97$, $GFI=.97$, $AGFI=.95$ ve $SRMR=.033$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin madde-test korelasyonlarının ise .50 ile .66 arasında sıralandığı görülmüştür.

Veri Analizi

Bu araştırmada heyecan arayışı, proaktivite ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiler Pearson

korelasyon katsayısıyla incelenmiştir. Proaktivite ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide heyecan arayışının baskıcı etkisi regresyon analizi ile incelenmiştir. Alanyazın incelendiğinde baskıcı değişkenin bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki yordama katsayısını artıran değişken olarak tanımlandığı görülmektedir (Conger 1974 akt. Cheung & Lau 2008, 299).

Proaktif kişilik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide heyecan arayışının baskıcı etkisini incelemek için regresyon analizi yapılmadan önce veriler regresyon analizi için gerekli olan sayıtlar açısından değerlendirilmiştir. Bu çerçevede veri setinde çok değişkenli uç değerler olup olmadığını belirlemek için Mahalanobis uzaklık değerleri saptanmış ve bu değerler $p < .001$ anlamlılık düzeyine göre değerlendirilmiş ve veri setinde “*normallik*” ve “*doğrusallık*” sayıtlarını zedeleyen 3 veri, veri setinden silinmiştir. Veri setinin normal dağılımı çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılarak da incelenmiştir. Ayrıca, VIF (Varyans Artış Faktörleri Yöntemi) ve CI (Kosullu Endeks Sayıları Yöntemi) değerleri incelenerek bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorununun olmadığı görülmüştür. Alanyazında değişkenler arasında çoklu bağlantı sorununun olmaması için VIF değerinin 10’dan ve CI değerinin 30’dan küçük olması gerektiği belirtilmektedir (Tabachnick & Fidell 2007). Bu bağlamda, yapılan incelemeler sonucu verilerin regresyon analizi için gerekli sayıtları karşıladığı anlaşılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur. Araştırmanın verilerine ilişkin yapılan tüm bu incelemeler sonucu regresyon analizi yapılmasına karar verilmiştir. Heyecan arayışının proaktivite ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide baskıcı etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı Sobel testi ile incelenmiştir.

Değişkenler	Çarpıklık	Basıklık	VIF	CI
Yaşam Doyumu	-.23	-.53		1.00
Proaktif Kişilik	-.77	1.19	1.07	8.49
Heyecan Arayışı	.04	-.37	1.08	14.11

Bulgular

Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin ortalama, standart sapma ve değişkenler arasındaki ilişkiler Tablo 2’de betimlenmiştir. Yapılan korelasyon analizi sonucu yaşam doyumunun proaktif kişilik ile ($r = .36, p < .01$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişkili iken heyecan arayışı ile ($r = .02, p > .05$) ilişkili olmadığı görülmüştür. Ayrıca, proaktif kişilik heyecan arayışı ile ($r = .27, p < .01$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Korelasyon analizine ilişkin sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Değişkenler	1	2	3
Yaşam Doyumu	1		
Proaktif Kişilik	.36**	1	
Heyecan Arayışı	.02	.27**	1
$\bar{X}$	22.53	52.14	24.88
SD	6.26	9.11	6.56

** $p < .01$

Heyecan Arayışının Baskıcı Etkisine İlişkin Bulgu

Heyecan arayışının yaşam doyumu ile heyecan arayışı arasındaki ilişkide baskıcı etkisinin incelenmesi için aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan regresyon analizine ilişkin sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

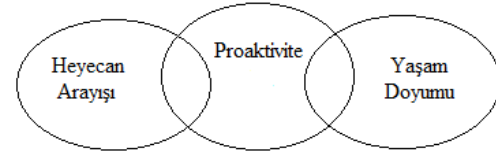
Tablo 3. Regresyon Analizine İlişkin Sonuçlar

	Bağımlı değişken	Yordayıcı Değişkenler	B	SS	β	t	p	R ²
Aşama 1	Yaşam doymunu	Sabit	9.55	1.43		6.67	.000	.13
		Proaktif Kişilik	.25	.03	.36	9.19	.000	
Aşama 2	Yaşam doymunu	Sabit	10.80	1.54		7.01	.000	.14
		Proaktif Kişilik	.26	.03	.39	9.46	.000	
		Heyecan Arayışı	-.08	.04	-.09	-2.17	.03	

Tablo 3 incelendiğinde aşamalı regresyonun birinci aşamasında proaktif kişiliğin yaşam doymunu anlamlı düzeyde yordadığı belirtilebilir ($\beta = .36, p < .01$). Regresyon analizinin ikinci aşamasında hem proaktif kişiliğin ($\beta = .39, p < .01$) hem de heyecan arayışının ($\beta = -.09, p < .05$) yaşam doymunu istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Aşamalı regresyon analizinin ikinci aşamasında, korelasyon analizi sonucuna göre yaşam doymunu ile anlamlı düzeyde ilişkili olmayan heyecan arayışı değişkeninin eklenmesi proaktif kişiliğin yaşam doymunu yordama gücünü .36'dan .39'a artırmıştır. Bu bulgu, Figür 1'de sunulduğu, gibi regresyon analizi öncesinde değişkenler arasındaki ilişkinin incelendiği korelasyon analizinde heyecan arayışı ile yaşam doymunu arasında anlamlı düzeyde ilişki olmamasına rağmen heyecan arayışı değişkeni proaktif kişiliğin yaşam doymunu yordama gücünü artırdığını göstermiştir. Proaktif kişiliğin yaşam doymunu yordama gücünün artması heyecan arayışının proaktif kişilik ile yaşam doymunu arasındaki ilişkide klasik baskıcı etkisinin olduğuna işaret etmektedir.

Tartışma

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde korelasyon analizi sonucunda heyecan arayışı ile yaşam doymunu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı halde heyecan arayışı ile proaktif kişilik regresyon eşitliğine birlikte alındığında heyecan arayışının yaşam doymunu yordadığı ve proaktif kişiliğin yaşam doymunu yordama gücünün de istatistiksel olarak anlamlı düzeyde arttığı görülmüştür. Bu durum heyecan arayışının regresyon modelinde baskıcı değişken işlevine sahip olduğunu göstermektedir. Horst (1941) baskıcı değişkeni bağımlı değişken ile sıfır ya da sıfıra yakın korelasyona sahip olmasına rağmen test bataryasının yordama geçerliğine paradoksal olarak hala katkı sağlayan bağımsız değişken olarak tanımlamıştır (akt. Lancaster 1999). Horst'un (1941 akt. Lancaster 1999) açıklamalarında olduğu gibi regresyon eşitliğine eklenen heyecan arayışı değişkeninin proaktif kişilik ile yaşam doymunu arasındaki ilişkide beklenmeyen dolaylı bir etkiye sahip olduğu belirtilebilir.

Fig. 1. Heyecan Arayışının Baskıcı Rolü

Tabachnick ve Fidel (2013) baskıcı değişkenin bağımlı değişkeni yordamada ilgisiz varyansı bastırarak regresyon modelindeki diğer bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini artırdığını belirtmektedir. Bu çerçevede, proaktif kişilik ve heyecan arayışının, yaşam doymunu ile ilişkisinin incelendiği bu çalışmada heyecan arayışı yaşam doymunu ile ilişkili olmadığı halde regresyon modeline eklendiğinde proaktif kişiliğin yaşam doymunu yordama gücünü artırmasının sebebi; heyecan arayışı bağlamında proaktif kişilik ve yaşam doymunu arasındaki ilişkinin geliştiği belirtilebilir. Ayrıca, heyecan arayışı, regresyon modeline eklendiğinde heyecan arayışından kaynaklanan varyansı kaldırdığı için ve proaktif kişiliğin yaşam doymunu yordama gücünü artırdığı için regresyon modelinde baskılayıcı değişken olarak hizmet ettiği düşünülebilir.

Alanyazın incelendiğinde proaktif bireylerin çevrelerinde bir değişim sağlamak için uğraşan ve bu değişim için bir etki yaratabilen (Batlas 2002), değişim odaklı, değişimi başlatabilme yeteneğine sahip ve yeni çevresel koşullar oluşturmaya çalışan (Vianen & de Pater 2012), kendilerine bir vizyon belirleyip bunun için mücadele edebilen (Schwarzer & *et al.* 1999), daha fazla öğrenme etkinliklerine katılan ve kişisel başarılarının peşinde koşabilen (Bateman & Crant 1993), hamle yaparak olumsuz durumu düzelterek kontrolleri altında tutmaya çalışan (Antonacopoulou 2000) ve koşullar uygun olmasa bile fırsatları keşfetmek ve değerlendirmek üzere harekete geçen ve anlamlı bir değişim için çabalayan (Crant 2000) bireyler olduğu belirtilmektedir. Proaktif bireylerin bu özellikleri onların yaşam hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştırarak ve yaşamda karşılaştıkları güçlükler karşısında mücadele etmelerinin devamlılığını sağlayarak yaşam doyumlarını artırabilir. Dolayısıyla proaktif bireylerin yaşam hedeflerini gerçekleştirebilme ihtimalleri daha yüksek olabilir. Dolayısıyla yaşam doyumunun tanımında yer aldığı gibi proaktif bireylerin hedefledikleri yaşam standartları ile içinde buldukları yaşam koşulları arasındaki fark daha az olacaktır. Bu çalışmada proaktif kişiliğin yaşam doyumunu pozitif açıdan yordadığı sonucu bu nedenle ortaya çıkmış olabilir.

Diğer taraftan alanyazın incelendiğinde proaktif kişilik, heyecan arayışı ve yaşam doyumunu ile ilişkili benlik saygısı, dışadönüklük ve depresyon gibi ortak bazı değişkenlerin olduğu görülmektedir. Daha önceki yapılan çalışmalarda benlik saygısı düzeyleri yüksek olan bireylerin heyecan arayışı (Baird 1981) ve yaşam doyumunu (Giannakopoulos 1994; Lucas *et al.* 1996; Stegman 2011) düzeylerinin de yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, Şahin (2006) tarafından yapılan çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre bireylerin benlik saygısı düzeyleri ile proaktif başa çıkma becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Dışadönüklük ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, heyecan arayışı (Aluja, Garcia & Garcia 2003) ve proaktif kişilik eğilimi (Bateman & Crant 1993) düzeyi yüksek olan bireylerin düşük olanlara göre daha fazla dışadönük olma eğiliminde olduğu görülmüştür. Dışadönüklüğün, benzer şekilde yaşam doyumunun da güçlü bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur (Diener *et al.* 1999). Diğer taraftan alanyazında bu çalışmada ele alınan bu üç değişkenin depresyonla ilişkisinin de araştırıldığı çalışmaların olduğu görülmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarında depresyon seviyesi yüksek olan bireylerin düşük olan bireylere göre yaşamlarından daha az doyum aldıkları tespit edilmiştir (Lewinsohn, Redner & Seeley 1991; Hong & Giannakopoulos 1994; Baruffol, Gisle & Corten 1995). Benzer şekilde Carton, Jouvent ve Widlocher (1992) yaptığı çalışmada heyecan arayışı ile depresyon arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğunu bulmuştur. Ayrıca, alanyazında depresyonun proaktif başa çıkma ile negatif yönde bir ilişki içinde olduğunu gösteren çalışmalarda bulunmaktadır (Greenglass, Schwarzer & Taubert 1999; Pasikowski *et al.* 2002; Greenglass 2006).

Bir bireyde birden fazla kişilik özelliği baskın olabilir. Bireylerin bazı kişilik özellikleri (Örn. aşırı kontrolcü olma, içedönüklük ve dıştan denetimli olma) proaktif kişilik özelliğinin yaşam doyumunu olumlu açıdan etkilemesini engelleyebilir. Bu kişilik özelliklerinden bazılarının proaktif kişilik ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkideki olumsuz etkisi heyecan arayışının baskıcı etkisinden dolayı ortadan kalkıyor olabilir. Örneğin, heyecan arayışı değişkeni, doğası gereği, proaktif bireylerin kontrolcü olma eğilimlerini bastırarak kendilerini mutlu edecek davranışlarda bulunmaları için bireyleri harekete geçirebilir. Bu durum proaktif bireylerin ideallerine ulaşmalarını sağlayan ve kendilerini mutlu edecek yaşantıları deneyimlemeleri onların yaşam doyumlarını artırabilir.

Heyecan arayışı ile ilgili alanyazın incelendiğinde ise heyecan arayışı eğilimi yüksek olan bireylerin yeni durumları deneyimleme ve keşfetmeye konusunda daha cesaretli oldukları

(Zuckerman 2007), heyecan verici etkinliklerde daha fazla bulunmayı tercih ettikleri (Stephenson & Southwell 2006), yeni duygular yaşama ve tecrübe yaşamak amacıyla risk alma eğilimine sahip oldukları (Gerra *et al.* 1999) belirtilmektedir. Ayrıca Oishi *et al.* (2003) tarafından yapılan araştırmada heyecan arayışının yaşam doyumu üzerinde doğrudan etki sağlamadığı görülmüştür. Yeni yaşantılar deneyimleme ve risk alma zaman zaman insanların yaşam doyumlarını negatif açıdan etkileyebilecek zor durumların ortaya çıkmasına sebep olabilir. Ancak bazen de yeni deneyimlerin ve farklılıkların bireylerin yaşamlarına olumlu yansımaları da olabilir. Bu bağlamda bireylerde proaktif kişilik ile birlikte heyecan arayışı eğilimin birlikte bulunması yaşam doyumunu artırabilir. Çünkü insanları davranışa geçiren tetikleyici içsel süreçlerinde yaşanması gerekir. Alanyazında proaktif kişiliğin yaşam doyumu ile pozitif açıdan ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar (örn. Cunningham & de la Rosa 2008; Greguras & Diefendorff 2010) mevcuttur. Proaktif kişilik ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin pozitif olması proaktif bireylerin yaşam kalitelerini artırmak, yaşam hedeflerine ulaşmak ve kişisel gelişimleri için kararlı bir şekilde çaba göstermelerinden ve karşılaştıkları yaşam doyumunu düşürücü durumlarla başetme konusunda başetme esnekliğine sahip olmalarından kaynaklanabilir. Ancak proaktif bireylerin ürettikleri yeni çözüm yollarını ve bir sorunun çözümünde kullanılacak alternatif yolları denemeleri için onları harekete geçirecek bazı değişkenlerin varlığına da ihtiyaç duyulabilir. Bu değişkenlerden biri heyecan arayışı olabilir. Bu nedenle heyecan arayışı değişkeni bu araştırmada test edilen regresyon eşitliğine dahil edildiğinde proaktif kişiliğin yaşam doyumunu yordama gücü artmış olabilir. Sonuç olarak heyecan arayışı değişkeni, proaktif kişiliğin yaşam doyumunu yordama gücünün test edildiği regresyon modelinin “*tuzu biberi*” niteliğindedir.

Bu araştırma ile üniversite örneklemindeki bireylerin yaşam doyumları ile proaktif kişilik ve heyecan arayışı değişkenleri arasındaki ilişkilerin betimlenmeye çalışılması bu konuda ileride yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından oldukça önemlidir. Ancak araştırmada kullanılan veriler kesitsel olduğu için ele alınan değişkenler arasında nedensel bir ilişki kurulamaması bu araştırmanın önemli sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Bu nedenle bu araştırmada ele alınan değişkenler arasındaki nedensel ilişkiler gelecekteki araştırmalarda deneysel çalışmalar aracılığı ile sınanması gerekmektedir. Gelecekte yapılabilecek çalışmalarda araştırmanın verileri daha büyük örneklemlerden toplanıp analizler tekrarlanarak araştırmadan elde edilen sonuçların genellenebilirliği ve geçerliği artırılabilir. Ayrıca, bu araştırma verileri tutum ölçekleri kullanılarak toplanan verilerden oluşmaktadır. Bazı insanlar sosyal istenirlik eğiliminden dolayı tutum ölçeklerini doldururken kendilerini olduğundan farklı gösterebilmektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın verileri tutum ölçekleri dışındaki ölçme araçlarından ya da ölçme yöntemlerinden de faydalanılarak toplanıp analizlerin yapılması ve analiz sonuçlarının bu araştırma sonucu ile tutarlılığının karşılaştırılması bu araştırmanın bulgularına önemli katkılar sağlayabilir. Son olarak, bu araştırma sonuçları doğrultusunda, eğitim kurumlarımızda yürütülen rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanındaki faaliyetlerde proaktif kişilik özelliğinin geliştirilmesine ve heyecan arayışı eğiliminin işlevselleştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmesinin bu günün çocuk ve gençlerinin geleceğin sağlıklı yetişkinini olması açısından oldukça önemli olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akın A. & Arıcı N. (2015). "Turkish Version of Proactive Scale: A Study of Validity and Reliability". *Mevlana International Journal of Education (MIJE)* 5/1 (2015) 165-172.
- Aluja A., García Ó. & García L. F. (2003). "Relationships among Extraversion, Openness to Experience, and Sensation Seeking". *Personality and Individual Differences* 35/3 (2003) 671-680.
- Antonacopoulou E. P. (2000). "Employee Development Through Self-Development in Three Retail Banks". *Personnel Review* 29/4 (2000) 491-508.
- Bailey R. C. & Miller C. (1998). "Life Satisfaction and Life Demands in College Students". *Social Behavior and Personality: An International Journal* 26/1 (1998) 51-56.
- Baird J. G. (1981). "The Brighter Side of Deviance: Implications From a Study of Need for Uniqueness and Sensation-Seeking". *Psychological Report* 49 (1981) 1007-1008.
- Baltaş Z. (2002). *Krizde Fırsatları Görmek*. İstanbul 2002.
- Baruffol E., Gisle L. & Corten P. (1995). "Life Satisfaction as a Mediator Between Distressing Events and Neurotic Impairment in a General Population". *Acta Psychiatrica Scandinavica* 92/1(1995) 56-62.
- Bateman T. S. & Crant J. M. (1993). "The Proactive Component of Organizational Behavior: A Measure and Correlates". *Journal of Organizational Behavior* 14/2 (1993) 103-118.
- Beyaz Ş. (2004). *Heyecan Arama Gereksinimi ve Akran Baskısının Ergenlerin Risk Alma Eğilimleri ile İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara 2004.
- Carton S., Jouvent R. & Widlöcher D. (1992). "Cross-Cultural Validity of the Sensation Seeking Scale. Development of a French Abbreviated Form". *European Psychiatry* 7 (1992) 225-234.
- Cheung G. W & Lau R. S. (2008). "Testing Mediation and Suppression Effects of Latent Variables: Bootstrapping With Structural Equation Models". *Organizational Research Methods* 11/2 (2008) 296-325. Doi: 10.1177/1094428107300343.
- Claes R., Beheydt C. & Lemmens B. (2005). "Unidimensionality of Abbreviated Proactive Personality Scales Across Cultures". *Applied Psychology* 54/4 (2005) 476-489.
- Cloninger C. R., Svrakic D. M. & Przybeck T. R. (1993). "A Psychobiological Model of Temperament and Character". *Archives of General Psychiatry* 50/12 (1993) 975-990.
- Coffman D. L. & Gilligan T. D. (2002). "Social Support, Stress, and Self-Efficacy: Effects on Students Satisfaction". *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice* 4/1 (2002) 53-66.
- Conger A. J. (1974). "A Revised Definition for Suppressor Variables: A Guide to Their Identification and Interpretation". *Educational and Psychological Measurement* 34/1 (1974) 35-46.
- Covey S. R. (1998). *Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı*. Çev. G. Suveren & O. Deniztekin. İstanbul 1998.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative*. Prentice Hall.
- Cunningham C. J. & de la Rosa G. M. (2008). "The Interactive Effects of Proactive Personality and Work-Family Interference on Well-Being". *Journal of Occupational Health Psychology* 13/3 (2008) 271.
- Çelik E. & Turan M. E. (2016). "A Study on the Psychometric Features of the Turkish Version of the Brief Sensation Seeking Scale (BSSS-8) for Young Adults and the Relation between Sensation Seeking and Life Satisfaction". *International Journal of Educational Research Review* 1 (2016) 29-38.
- Diener E. D., Emmons R. A., Larsen R. J. & Griffin S. (1985). "The Satisfaction with Life Scale". *Journal of Personality Assessment* 49/1 (1985) 71-75.
- Diener E. & Seligman M. E. (2004). "Beyond Money Toward an Economy of Well-Being". *Psychological Science in the Public Interest* 5/1 (2004) 1-31.
- Diener E. & Suh E. (1997). "Measuring Quality of Life: Economic, Social, and Subjective Indicators". *Social Indicators Research* 40/1-2 (1997) 189-216.
- Diener E., Suh E. M., Lucas R. E. & Smith H. L. (1999). "Subjective Well-Being: Three Decades of Progress". *Psychological Bulletin* 125 (1999) 276-302.
- Durak M., Şenol-Durak E. & Gençöz T. (2010). "Psychometric Properties of the Satisfaction with Life Scale among Turkish University Students, Correctional Officers, and Elderly Adults". *Social*

- Indicators Research* 99/3 (2010) 413-429.
- Extremera N., Durán A. & Rey L. (2009). "The Moderating Effect of Trait Meta-Mood and Perceived Stress on Life Satisfaction". *Personality and Individual Differences* 47/2 (2009) 116-121.
- Gerra G., Avanzini P., Zaimovic A., Sartori R., Bocchi C., Timpano M., ... & Brambilla F. (1999). "Neurotransmitters, Neuroendocrine Correlates of Sensation-Seeking Temperament in Normal Humans". *Neuropsychobiology* 39/4 (1999) 207-213.
- Greenglass E. (2002). "Proactive Coping". Ed. E. Frydenberg, *Beyond coping: Meeting goals, vision, and challenges* (2002) 37-62. London.
- Greguras G. J. & Diefendorff J. M. (2010). "Why Does Proactive Personality Predict Employee Life Satisfaction and Work Behaviors? A Field Investigation of the Mediating Role of the Self-Concordance Model". *Personnel Psychology* 63/3 (2010) 539-560.
- Güler Şahin R. (2006). *Bireylerin Proaktif Kişilik Düzeyleri ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya 2006.
- Gündoğar D., Gül S. S., Uskun E., Demirci S. & Keçeci D. (2007). "Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi". *Klinik Psikiyatri* 10/1 (2007) 14-27.
- Hamarat E., Dennis T., Zabrocky K. M., Steele D., Matheny K. B. & Aysan F. (2001). "Perceived Stress and Coping Resource Availability as Predictors of Life Satisfaction in Young, Middle-Aged, and Older Adults". *Experimental Aging Research* 27/2 (2001) 181-196.
- Hong S. M. & Giannakopoulos E. (1994). "The Relationship of Satisfaction with Life to Personality Characteristics". *The Journal of Psychology* 128 (1994) 547.
- Jonah B. A., Thiessen R. & Au-Yeung, E. (2001). "Sensation Seeking, Risky Driving and Behavioral Adaptation". *Accident Analysis and Prevention*, 33/5 (2001) 679-684.
- Jorgensen R. S. & Johnson J. H. (1990). "Contributors to the Appraisal of Major Life Changes: Gender, Perceived Controllability, Sensation Seeking, Strain, and Social Support". *Journal of Applied Social Psychology* 20/14 (1990) 1123-1138.
- Karasar N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara 2006.
- Kaya N. (1992). *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri İle Benlik Saygıları Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun 1992.
- Keyes C. L. (2006). "The Subjective Well-Being of America's Youth: Toward a Comprehensive Assessment". *Adolescent & Family Health* 4/1 (2006) 3-11.
- Köker S. (1991). *Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara 1991.
- Lancaster B. P. (1999, January). "Defining and interpreting suppression effects: Advantages and limitations". Paper presented at the annual meeting of the Southwest Educational Research Association, San Antonio, TX.
- Lewinsohn P. M., Redner J. & Seeley J. (1991). "The Relationship Between Life Satisfaction and Psychosocial Variables: New Perspectives". *Subjective Well-Being: An Interdisciplinary Perspective* (1991) 141-169.
- Lucas R. E., Diener E. & Suh E. (1996). "Discriminant Validity of Well-Being Measures". *Journal of Personality and Social Psychology* 71 (1996) 616-628.
- Matheny K. B., Roque-Tovar B. E. & Curlette W. L. (2008). "Perceived Stress, Coping Resources, and Life Satisfaction among US and Mexican College Students: A Cross-Cultural Study". *Anales de Psicología* 24/1 (2008) 49-57.
- Moos R. H. (1990). *Coping Responses Inventory: Youth Form Manual*. Palo Alto, CA 1990.
- Oishi S., Schimmack U. & Colcombe S. J. (2003). "The Contextual and Systematic Nature of Life Satisfaction Judgments". *Journal of Experimental Social Psychology* 39/3 (2003) 232-247.
- Pasikowski T., Sek H., Greenglass E. & Taubert S. (2002). "The Proactive Coping Inventory-Polish Adaptation". *Polish Psychological Bulletin* 33/1 (2002) 41-46.
- Pavot W. & Diener E. (2008). "The Satisfaction with Life Scale and The Emerging Construct of Life

- Satisfaction". *Journal of Positive Psychology* 3 (2008) 137-152.
- Schwarzer R. (1999). "Proactive Coping Theory". *20th International Conference of the Stress and Anxiety Research Society (STAR)* (1999) 12-14. Cracow, Poland.
- Smith R. E., Ptacek J. T. & Smoll F. L. (1992). "Sensation Seeking, Stress and Adolescent Injuries: A Test of Stress Buffering, Risk-Taking, and Coping Skills Hypotheses". *Journal of Personality and Social Psychology* 62 (1992) 1016-1024.
- Stegman S. (2011). *The Relation Between Sensation Seeking and Life Satisfaction*. Unpublished Doctoral Dissertation. Fort Hays State University, United States 2011.
- Stephenson M. T. & Southwell B. G. (2006). "Sensation Seeking, the Activation Model, and Mass Media Health Campaigns: Current Findings and Future Directions for Cancer Communication". *Journal of Communication* 56/1 (2006) 38-56.
- Stephenson M. T., Hoyle R. H., Palmgreen P. & Slater M. D. (2003). Brief Measures of Sensation Seeking for Screening and Large-Scale Surveys. *Drug and Alcohol Dependence* 72/3 (2003) 279-286.
- Tabachnick B. G. & Fidell L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics*. Boston 2007.
- Turner J. E. (2006). *Linking Proactive Personality and the Big Five to Motivation to Learn and Development Activity*. Unpublished Doctoral Dissertation. Old Dominion University, United States 2006.
- Veenhoven R. (1996). "Developments in Satisfaction-Research". *Social Indicators Research* 37/1 (1996) 1-46.
- Vianen A. E. M. & de Pater I. E. (2012). "Content and Development of Newcomer Person-Organization Fit: An Agenda for Future Research". Ed. C. Wanberg, *The Oxford Handbook of Organizational Socialization* (2012) 139-157. Oxford.
- Yetim U. (2003). "The Impacts of Individualism/Collectivism, Self-Esteem, and Feeling of Mastery on Life Satisfaction among the Turkish University Students and Academicians". *Social Indicators Research* 61/3 (2003) 297-317.
- Yiğit H. (2010). *Ergenlerin Benlik Saygılarının Yaşam Doyumu ve Bazı Özlük Nitelikleri Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya 2010.
- Zuckerman M. (2007). *Sensation Seeking and Risky Behavior*. Washington 2007.
- Zuckerman M., Eysenck S. & Eysenck H. J. (1978). "Sensation Seeking in England and America: Cross-Cultural, Age, and Sex Comparisons". *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 46/1 (1978) 139-149.